

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETA - direct marketing, s.r.o.
P.O. BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
PLATENÉ V HOTOVOSTI
820 08 Bratislava 28

PV ZPKO

·X·X·X·X·X·

Vydávajú
Politickí väzni
Zväzu protikomunistického
odboja
Obchodná 52
811 06 Bratislava

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

SVEDECTVO

ročník 22
máj 2012
cena 0,60 EUR

5

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

V čísle

Anna Fodorová	
Sme v tejto spoločnosti ešte žiaduci?	2
Eva Hromjáková	
Oslávime príchod sv. Cyrila a Metoda?	3
Z výročných schôdzí	4
Július Homola	
Ako sme bránili pravdu a spravodlivosť	6
Ivan Masár	
Príliš nebezpečný	7
Eva Laucká	
Máj nebol vždy len lásky čas	9
Náš rozhovor	
Ladislav Babala	10-11
Charakterní ľudia nemajú ľahký život	12
Kalendár výročí	13
Peter Mulík	
Keby nebol zahynul R. M. Štefánik	14

SVEDECTVO, mesačník

Politických väzňov
Zväzu protikomunistického odboja

Šéfredaktorka:

Ing. Eva Hromjáková

Redakčná rada:

P. Bielik, Ing. E. Hromjáková, K. Krivoš,
E. Laucká, I. Mrva, P. Mulík, A. Malacký

Adresa redakcie:

811 06 Bratislava, Obchodná 52

Telefón: 02/5263 8156

Fax: 02/5296 4610

Cena 1 výtlačku: **0,60 EUR**

Celoročné predplatné: **7 EUR**

Predplatné pre zahraničných

abonentov: **45 USD**,

vrátane poštovného

Číslo účtu v Ľudovej banke:

4000128109/3100

Registračné č.:

508/91

EV: 3851/09

Tlač: ART&PRESS s. ro.

Nevyžiadané rukopisy nevraciam

Príspevky:

grosling1@stonline.sk

www.pv-zpko.com

ISSN 1338-404X

MATERIÁLY uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov. Nemusia byť totožné so stanoviskom redakcie.

Ladislav Babala sa nikdy nevzdal svojho presvedčenia. Foto Vlastimil Morávek

Sme v tejto spoločnosti ešte žiaduci?

Dopad ekonomickej krízy na všetky oblasti života, v spojení s krízou morálnou, sledujeme okolo seba denne. Prejavuje sa aj vo vzťahu k našej organizácii, takže vyvoláva oprávnenú obavu o našu budúcnosť.

Je všeobecne známy nedostatok zdrojov do zdravotníctva, školstva a iných odvetví aj deklarované argumenty o vysokom deficite štátu. Na druhej strane sme svedkami vyplácania vysokých odmien štátnym úradníkom, mrhania miliónov eur pri nezodpovednom rozhodovaní o majetku štátu. Ak sme právny štát, niekto by mal niesť zodpovednosť za chyby, a nie ich dôsledky presúvať na plecia celej spoločnosti.

Naša organizácia je dotovaná zo zdrojov štátneho rozpočtu, ako ktoréhokoľvek iné občianske združenie. Prostriedky na činnosť získavame prostredníctvom Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ktorému kaž-

doročne predkladáme žiadosti podľa požadovaných kritérií. Naše finančné požiadavky pokrývajú iba najnevyhnutnejšie náklady, ktoré si činnosť a aktivity našej organizácie vyžadujú. Zo strany Ministerstva vnútra SR nám však každoročne rozpočet kráti a finančné prostriedky poskytujú až v piatom, či šiestom mesiaci v roku. To spôsobuje veľké problémy pri uhrádzaní záväzkov zo zmluvných vzťahov, navyše pod hrozbou sankcií.

Tento stav nastal paradoxne po nástupe pravicovej vlády. Okamžite sme pocítili tvrdé opatrenia pri rozpočte, ktoré nám nedovoľujú rozvinúť činnosť v plnom rozsahu. Po dvadsiatich rokoch zrejme politici zabudli na obdobie komunistickej tyranie, počas ktorej politickí väzni platili životom na popraviskách, boli mučení v tmavých kobkách nespočetných väzníc, podrobovaní nesmiernemu utrpeniu, či na dlhé roky odsúdení za lásku k vlasti, za vieru, slobodu a ľudské práva.

Na titulnej strane: Pamätník politickým väzňom odhalený na Námestí obetí komunizmu pred Mestským úradom v Žiline 15. 9.1998.

Foto Peter Krug

Kladiem si otázku, sme v tejto spoločnosti ešte žiaduci? Pripomíname azda časy, na ktoré by spoločnosť najradšej zabudla?

S nádejou sledujeme zmenu vlády a očakávame, že sa stav vecí verejných zmení k lepšiemu. Privítali by sme zmenu v zaradení do dotačného systému, aby sme nemuseli každoročne prosiť o podporu na svoju činnosť. Naša organizácia je zaradená medzi občianske združenia, čo nezodpovedá právnomu statusu Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja, ktorej činnosť a aktivity sa každoročne opakujú. Členovia našej organizácie, ktorí prežili zločiny komunizmu sú členmi III. odboja zo zákona č. 219/2006 Zb. o protikomunistickom odboji, preto si zaslúžia úctu a pomoc zo strany štátu. Legislatívne predpoklady existujú, viď zákony č.119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii a č. 125/1996 Zb. o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému.

Chcem veriť, že kým žijú obeť zločinov komunistického režimu dostane sa im zo strany štátu morálna aj finančná pomoc.

Anna Fodorová
podpredsedníčka PV ZPKO

Stručné heslo Akcia K pripomína, že to bol krycí názov pre násilnú likvidáciu mužských rehoľných rádov v roku 1950 v Česko-Slovensku vtedajším komunistickým režimom. Svojou brutalitou sa do histórie zapísala pod názvom Barbarská noc. Celkovo bolo na Slovensku internovaných 1180 rehoľníkov žijúcich v 76 kláštoroch z 15 rehoľí. Po Akcii K nasledoval podobný zásah proti ženským rádom, likvidácia Gréckokatolíckej cirkvi a masívne prenasledovanie katolíckych kňazov a cirkevných hodnostárov.

Pri pamätníku obeť komunizmu na popradskom cintoríne si 13. apríla pripomenuli udalosti pred 62 rokov členovia PV ZPKO, KPVS a Svetového združenia bývalých čl. väzňov. Delegáciu PV ZPKO viedol predseda pobočky RO PV ZPKO v Spišskej Novej Vsi Fridrich Fritz. Účastníčka spomienkovej slávnosti Mária Dvorčáková smutne konštatovala, že na stretnutí chýbali predstavitelia cirkvi a rehoľí, ktorých sa udalosť priamo dotkla. Zvlášť brutálne zasiahla komunistická moc na Spiši a preto očakávala väčšiu angažovanosť cirkvi. **(eh)**

Oslávime príchod sv. Cyrila a Metoda?

Ani dvadsať rokov slovenskej samostatnosti nestačilo na to, aby sme si dali do poriadku vlastnú históriu, dávnu i nedávnu a nejestvovali ako národ v polohe disidentov. Blíži sa 1150. výročie príchodu sv. Cyrila a Metoda na pozvanie Rastislava na naše územie. Sídлом Rastislava bol Devín. Slovenskí biskupi aj prezident Gašparovič pozývali Sv. Otca na Slovensko už v tomto roku. Česká strana v roku 2013, teda v roku veľkého jubilea. Dosiaľ nie je známe, ako sa Sv. Otec rozhodne. Ak sa zúčastní osláv na Velehrade a nezavíta na Slovensko, bude to veľké sklamanie pre slovenských veriacich.

Český národ je známy svojim negatívnym vzťahom k cirkvi už od čias Jána Husa. Priklonil sa k jeho odkazu aj po vzniku republiky v roku 1918.

SLOVO SVEDECTVA

Dokonca na protest proti Rímu vytvoril tzv. Československú cirkev, začali sa slávnosti na počesť Husa a vyvesovali husitské vlajky. Na protest kvôli tomu opustil Prahu 6. júla 1925 pápežský nuncius Francesco Marmaggi.

Český prezident Václav Klaus sa v posledných dvoch rokoch usiluje zmeniť obraz o českom národe. Z krajiny, v ktorej sa vyše polovica hlási k ateizmu, vytvára imidž tisícročného českého štátu s kresťanskou tradíciou.

Zmenu postoja, pokiaľ je úprimná,

treba privítať. Sotva je však výrazom prebudenej religiozity, ak je stále v kalendári štátnym sviatkom Českej republiky deň upálenia Jana Husa a zároveň deň vierozvestov Cyrila a Metoda, pri ktorých však chýba slovo svätí.

Česká politická reprezentácia spôsobila Slovákom mnoho príkoria v spoločnom štáte práve preto, že sa Slováci prejavovali ako religiózny národ. Či to bolo počas prvej Česko-Slovenskej republiky alebo po druhej svetovej vojne. Pravda, každý si dovoľ len toľko, koľko mu dovoľia. Ak si sami nebudeme písať svoju históriu, zmocnia sa jej iní. Tak ako pred dvadsiatimi rokmi štátnej vlajky...

Eva Hromjáčková
šéfredaktorka

Z výročných členských schôdzí

REGIÓŇ TRNAVA

■ Tak ako v iných regiónoch Slovenska sa na výročnej členskej schôdzi PV ZPKO stretli 21.marca aj členovia regiónu trnavského kraja. Za predsednícky stôl okrem predstaviteľov výboru zasadli čestní hostia: Podpredseda PV ZPKO Anton Malacký a zástupca Ústavu pamäti národa PhDr. Peter Jašek. Brat Malacký vecne a pravdivo informoval o udalostiach a našej organizácii, ako aj o ďalších finančných obmedzeniach voči PV ZPKO zo strany vlády. Podľa slov pána Jaška s podobnými finančnými obmedzeniami zápasí aj Ústav pamäti národa. Niektorým kruhom (dnes už bývalej) vládnej garnitúry sú zrejme tŕňom v oku organizácie, ktoré im pripomínajú ich temnú minulosť.

Napriek pokročilému veku schôdzu veľmi pekne moderoval jeden zo zakladajúcich členov organizácie Jozef Škorvaga. Čestnú plaketu za dlhoročné kvalitné fotografie o činnosti našej organizácie odovzdal predseda regionálnej organizácie Vojtech Ottmar členovi výboru Jurajovi Nižňanskému.

Tohto roku sme mali po prvý raz vďaka Janke Masarovej nielen zvukovú aparatúru, ale aj veľmi pekný kultúrny program, ktorý pripravili deti z hudobnej školy v Trnave. Pani učiteľka doprevádzala ich spev hrou na harmonike. Pri speve slovenských ľudových piesní sa v celej sále rozhostila dobrá nálada. Keď však malé, desaťročné dievčatko začalo za sprievodu harmoniky spievať našu hymnickú pieseň Kto za pravdu horí, všetci v sále sa v nemej bázní postavili. Starí politickí väzni si s dojatím uvedomili, že semienko pravdy, pre ktorú sme si vo väzení toľko vytrpeli, nepadlo na kameň, ale do úrodnej pôdy, kde rastie a prekvitá nielen v našich deťoch, ale aj v našej najmladšej generácii.

Vojtech Ottmar
predseda RO PV ZPKO Trnava

REGIÓŇ BÁNOVCE NAD BEBRAVOU

■ V zasadačke Obvodného úradu v Topolčanoch sa 15.3.2012 konala výročná členská schôdza Regionálnej organizácie PV ZPKO v Bánovciach nad Bebravou. Po

Na snímke v strede nový predseda RO PV ZPKO v Banskej Bystrici Ján Gašpar.

Foto archív

Kultúrny program na výročnú schôdzu v Trnave pripravili deti z hudobnej školy v Trnave. Foto archív

správe za uplynulé obdobie pokračovala schôdza diskusiou, v ktorej členovia organizácie dávali najavo, že im nie je ľahostajné, čo sa deje na politickej scéne Slovenska. Poukazovali na netoleranciu a aroganciu tých, čo v krátkom čase nadobudli obrovské majetky i na vysoké percento nezamestnanosti. Nezamestnanosť odporúčajú riešiť systémovými zmenami z prostriedkov určených na podporu nezamestnaných. Poukázali tiež na nezodpovedné konanie voči tým, ktorí 40 rokov trpeli, zaslúžili sa o pád komunizmu, celé roky strávili vo väzniciach a v súčasnosti živia pre nedostatok prostriedkov na svoju existenciu.

Mirko Tuchyňa
predseda RO PV ZPKO Bánovce nad Bebravou

REGIÓŇ BANSKÁ BYSTRICA

Atmosféra pred začiatkom schôdze v Ružomberku.

Foto Kazimír Krivoš

■ Zasadačka Misijného hnutia v Banskej Bystrici sa stala 26.3.2012 miestom výročnej schôdze organizácie politických väzňov ZPKO v regióne Banská Bystrica. Zúčastnil sa na nej podpredseda PV ZPKO Anton Malacký. Charakter schôdze bol poznamenaný voľbou nového predsedu a vedenia regionálnej organizácie kvôli neschopnosti dovtedajšieho predsedu Ladislava Babalu vykonávať funkciu zo zdravotných dôvodov. Novým predsedom sa stal Ján Gašpar, podpredsedníčkou Jela Boboková. Schôdza pokračovala diskusiou, v ktorej dominovali vnútorné problémy organizácie a dohoda na nových priestoroch pre kanceláriu RO PV ZPKO. **Ján Gašpar** predseda RO PV ZPKO Banská Bystrica

Pamiatke martýrov

Ako každý rok aj tohto roku 21.marca Politickí väzni Zväzu protikomunistického odboja v Trenčíne prišli do gymnázia Ľudovíta Štúra, aby sa poklonili pamiatke troch umučených a popravených martýrov, bývalých absolventov tohto gymnázia.

Na chladnej kamennej tabuli sú vyryté tri kríže a tri mená: Albert Púčík, Anton Tunega a Eduard Tesár.

Boli kruto umučení a v noci 20. februára 1951 popravení (ich poprava sa vykonala nadránom od 4,20 hod. do 6,00 hod.). Pochovali

Pri pamätníku v trenčianskom gymnázii.

Foto archív

Obraz Kytica, dar Ivana Masára Trenčianskej Teplej.

Foto archív

ich na Martinskom cintoríne v Bratislave. Tri prosté drevené kríže hovoriť o tom, že tam ležia traja skutočne mladí ľudia, ktorí museli zomrieť násilnou smrťou, lebo láska k vlasti nebola po chuti uzurpátorom moci.

Boľo to v dobe hlbokého mieru, keď ploty i budovy boli

polepené papierovými holubicami a z tlaapačov sa ozývali piesne o šťastí, láske a zemi zaslúbenej. Tie tri kríže stoja na vrchole pyramídy utrpenia nášho národa – je to symbol slovenskej Golgoty.

Kvety od vedenia Gymnázia i od Politických väzňov ZPKO, ktorí sa prišli pokloniť ich pamiatke, ako aj prednesené básne, boli skromným darom za ich obeť, položené na oltár nášho národa.

Ivan Masár

Trenčianska Teplá

Obyčajné poľné kvety...

V obradnej sieni obce Trenčianska Teplá sa 18.januára uskutočnilo slávnostné posedenie pri príležitosti životného jubilea nášho člena a funkcionára Ivana Masára.

Starosta obce Ing. Milan Berek vo svojom príhovore zhodnotil život i dielo jubilanta v prospech obce i spoločnosti a odovzdal mu krásny dar. K jubilejným osemdesiatinám nechýbala ani kytica živých kvetov a želanie zdravia a hojnosti síl do ďalších rokov života. Kyticou kvetov obdarila jubila

lanta aj riaditeľka základnej školy v Trenčianskej Teplej Mgr. Ivana Majorošová, ktorá ho zároveň pozvala na besedu s jej žiakmi. Okrem rodinných príslušníkov sme boli pozvaní aj my, politickí väzni ZPKO Trenčín, a pripojili sme sa k početným gratulantom ďalšou kyticou kvetov.

Ozdobou slávnostného posedenia boľa báseň a pieseň, v ktorej vynikajúca speváčka akoby súťažila so spevom lastovičiek. Jubilant Ivan Masár odovzdal starostovi obraz Kytica kvetov ako dar rodnej obci so slovami: „Sú na nej obyčajné poľné kvety, ktoré som našiel pri Váhu.

Okolo nich boľ samý piesok a štrk. Rástli na hrobli kameňa a predsa boľ krásne a životaschopné, dokázali očariť človeka, ale aj vydať plody pre ďalší život“.

A tak je to aj s ľuďmi. Mnohí prežili aj tam, kde sa prežiť nedalo. Napriek tomu však dokázali dať ľuďom mnoho lásky a v svojom živote vytvorili krásne nehynúce dielo. Na výročnej členskej schôdzi sme všetci spolu povinšovali pánovi Masárovi k 80. rokom a predsedovi pobočky pánovi Šumichrastovi k 85. rokom života.

Helena Hošťáková

Trenčianska Teplá-Dobrá

SVEDECTVO

Ako sme bránili pravdu a spravodlivosť

(1.)

Začíname uverejňovať spomienky Júliusa Homolu na obdobie rokov 1968-1989. Sú skromným poďakovaním sa všetkým kresťanským aktivistom zo Žiaru nad Hronom. Bez ich oduševnenia za vec viery a národa by Slovensko mnoho stratilo.

Poludštenie diktatúry?

Začiatkom januára 1968 vypukla v Česko-Slovensku revolúcia – pokus o poludštenie socialistickej diktatúry. Revolúcia bez strelby a zjavného násilia. Ústredný výbor KSČ na svojom zasadnutí 5. januára v Prahe, prinútil prezidenta republiky Antonína Novotného vzdať sa funkcie prvého tajomníka KSČ. Namiesto neho zvolili Alexandra Dubčeka.

O minútu v inej budove v Prahe, v zasadačke ministerstva národnej obrany zazvonil telefón. Správa o rozdelení dvoch najdôležitejších mocenských funkcií – štátnej a straníckej – udrela ako blesk do zhromaždených generálov. Generál Šejna, tajomník strany na ministerstve práve zostavoval armádnú delegáciu. Mala urýchlene odovzdať výstražné memorandum s približne týmto textom: „Súdruhovia, členovia pléna ÚV KSČ, stranícke vedenie čs. socialistickej armády vás dôrazne upozorňuje, že pevne stojíme za prezidentom Antonínom Novotným. V záujme socializmu a svetového mieru nepripustíme rozdelenie štátnej a straníckej funkcie.“

V memorande nebola zmienka o tankoch. Tie boli pripravené v kasárňach na okraji Prahy. Ich demonštratívne prehrmenie ulicami hlavného mesta malo byť varovným výkričníkom pre váhajúcich členov ÚV KSČ. Prekvapujúci telefonát rozhodol inak. Komplot a puč sa nekonali. Generál Šejna zakľal a praštil telefón. Veliteľ tankovej divízie generál Janko zbledol. Mlčky vyšiel zo zasadačky. Pred budovou ministerstva si vpálil guľku do hlavy.

Zmäkol triedny boj

O niekoľko dní masmédiá odhalili pozadie tejto tragédie. Aj korupčné aféry okolo prezidentovho syna. Jeho špinavé kšefty s dôverným priateľom generálom Šejnom. Tento tzv. ďateľinkový generál, mazaný komunistický kariérista, prešibaný podvodník rýchlo zbalil kufre a vojenské tajomstvá a s spolu s milenkou uprchli autom cez Maďarsko na Západ a do USA. Občianstvo republiky sa zatriaslo sarkastickým smiechom. A sekretariáty KSČ rozpačitou neistotou. Pod zadkom prezidenta prasklo kreslo. Koncom marca odstúpil.

Za prezidenta republiky zvolili generála Ludvíka Svobodu. Prudký revolučný vietor začal viať hlbšie. ÚV KSČ

Internacionálna „pomoc“ Česko-Slovensku v roku 1968.

vyhlásil Akčný program KSČ s demokratizačnými opatreniami.

Veriaci občania začali zhadzovať ateistické jarmo. Katolícki cirkevní predstavitelia, pražský arcibiskup František Tomášek a trnavský biskup Ambróz Lazík založili náboženskú organizáciu Dielo koncilovej obnovy (DKO). V moravskom Velehrade 14. mája 1968 ju na slávnostnom zhromaždení prijali biskupi, stovky kňazov a desaťtisíce veriacich. Zo Žiaru nad Hronom sme sa zúčastnili desiat na dvoch autách. O niekoľko dní sme v našom meste založili farskú skupinu DKO. So súhlasom kňazov sme informácie o DKO vyvesili na tabuliach v kostoloch v okolí Žiaru nad Hronom. V nich sme tiež informovali o slovenskom vysielaní vatikánskeho rozhlasu.

Náboženstvo do škôl

Odrazu to už nebola trestná činnosť. Nastal politický odmák, pražská jar a slovenské leto. Zmäkol triedny boj vo vnútri štátu, aj boj proti západnému imperializmu. Tieto dve obľudné teórie dvadsať rokov ničili každý slobodnejší prejav v našej vlasti. Otvorili sa aj hranice na Západ pre turistiku. Niekoľkí členovia našej DKO vycestovali koncom mája do Ríma. V Slovenskom ústave Cyrila a Metoda odovzdali biskupovi Pavlovi Hnilicovi pozdrav z rodného kraja i menoslov navrhovaných kandidátov na uprázdnené biskupské stolce na Slovensku. Niektoré diecézy totiž celé desaťročia postrádali autoritu duchovného vedenia. Podľa plánov protináboženskej štátnej moci.

V júni sme začali ústne aj písomne informovať rodičov, aby sa už nebáli svoje deti prihlásiť na vyučovanie náboženstva v škole. V Žiari nad Hronom bolo zrušené pred desiatimi rokmi. Písomné výzvy sme ponúkali pred kostolom. Prihlásilo sa približne 800 žiakov. To bol veľký úspech v socialistickej meste.

Príliš nebezpečný

Podľa nadpisu by sa zdalo, že tu bude reč o nejakom vrahovi alebo nebezpečnom zvierati. Človek však nikdy nevie, kde a v čom na neho čaká nebezpečenstvo.

Od malého chlapca sa mi páčilo maľovať, tak som chcel byť maliarom, nič viac, nič menej. Po maturite som chcel ísť študovať maliarstvo. Povedali mi, že takých nepotrebujú, aby som išiel na techniku. Lenže túžba maľovať bola silnejšia. Tak som sa na celý život upísal maľovaniu.

Štúdium na vysokej škole som musel prerušiť, aby som pár rokov v Jáchymove ťažil urán. Pravdaže pre „mierové“ využitie. Po návrate do civilu som našiel prácu v kameňolome a neskôr v stavebníctve. I keď práca s kameňom bola tvrdá a drsná, vo chvíľach voľna zobral som štetec a farby, aby som aspoň trochu naplnil svoj sen.

Priateľ maliar Rudolf Moško mi raz povedal, aby som obrazy daroval do komisie v DIELE. Tak sa moje obrazy dostali do rôznych kútov Slovenska.

Najradšej som maľoval krajiny na Považí, ale aj zátišia a všetko, čo ma obklopovalo. A tak som namaľoval aj zátišie s pečom chleba. Pri ňom

„Nebezpečný“ obraz

hrnček na vodu, ktorý bol zavesený na studni a plosk (nádoba, do ktorej sa brala voda, keď sa išlo kosiť). Obraz mal príjemnú atmosféru, no cez komisiu neprešiel, pretože jeden súdruh vstal a povedal: „**Je to príliš nebezpečný obraz**“. Ten súdruh si iste spomenul na to, keď jeho mama alebo babička v modlitbe prosila Pána... „chlieb náš každodenný daj nám dnes...“ A v tom zbadal ob-

rovské nebezpečenstvo pre človeka tej doby. Nebral som to tragicky, ba naopak, považoval som to za dovtedy najvyššie ohodnotený môj obraz.

Nikdy by som nebol veril, že aj obyčajný obraz môže byť taký veľmi nebezpečný pre človeka. V súčasnosti sa obraz nachádza v Spojených štátoch v New Jersey.

Ivan Masár
Trenčianska Teplá

PREČÍTALI SME SI

To, čo umožnil vlni schválený zákon, sa v utorok 10. apríla stalo skutočnosťou. Prvým 23 účastníkom tretieho odboja sa dostalo uznanie za ich odpor proti komunistickému režimu. Z rúk ministra obrany Alexandra Vondru si 19 mužov a žien osobne prevzalo osvedčenie o členstve v odboji, pamätný dekrét a odznak. Štyria ďalší sa tejto pocty dočkali až posmrtné.

„Svojím hrdinstvom ste ukázali nám i budúcim generáciám, že ani najbrutálnejšia totalita nie je schopná zlomiť celý náš národ. Vysielate tak naprieč dejinami posolstvo – byť hrdinom má zmysel. Sú hodnoty, za ktoré stojí

bojovať, za ktoré stojí dokonca aj umierať. To vďaka ľuďom, ako ste vy, je dnes naša zem slobodná a demokratická,“ povedal minister obrany oceneným i ďalším hosťom, medzi ktorými boli kardinál Dominik Duka, či podpredseda Senátu Přemysl Sobotka.

Zákon o tretom odboji prišiel podľa Vondru neskoro, napriek tomu vyjadril veľkú vďaku Senátu, kde predloha vznikla.

Ministerstvo obrany už teraz registruje okolo 3200 žiadostí o uznanie členstva v odboji.

Katolícky týdeník č. 16

História v tieni ideologických praktík

Biskup Ján Vojtaššák

Člen našej organizácie PV ZPKO Marián Burík sa neúmyselne dostal do konfrontácie s profesorom Pavlom Traubnerom. O Mariánovi Buríkovi je známa jeho publikačná aktivita. Do ilavskeho mesačníka napísal o pietnej spomienke pri príležitosti výročia odhalenia pamätných tabúl na ilavskej väznici politickým väzňom a biskupovi Jánovi Vojtaššákovi.

Citoval z myšlienok niektorých osobností, dotýkajúcich sa strastiplnej životnej púti biskupa Vojtaššáka. Kriticky sa vyjadril na adresu niektorých historikov, ktorí stále zotrvávajú na marxistickom výklade dejín.

Účelová publikácia?

Na článok v ilavskom mesačníku reagoval profesor P. Traubner. Vidí v ňom glorifikáciu biskupa Vojtaššáka pričom sa odvoláva na knihu Spory o biskupa Vojtaššáka (autorov Ivan Kamanec, Ján Hlavinka). Tvrdí, že „biskup Vojtaššák bol pohlavárom

Slovenského štátu“, spoluzodpovedným za transport 72 tisíc svojich židovských spoluobčanov a arizátorom „Baldovských kúpeľov, vlastnených židom Friedom, ktorý bol zatknutý a odtransportovaný“. V závere svojej odpovede píše, že jeho reakcia je „pre poučenie mladej generácie, ktorá možno dôsledne nepozná pravdivú históriu“.

Archivár doc. PhDr. Ivan Chalupecký sa podrobne zaoberal životom Jána Vojtaššáka a výsledkom jeho výskumu je knižka Biskup Ján Vojtaššák, z ktorej na strane 12 uverejňujeme ukážku. Týka sa aj arizácie Baldovských kúpeľov. Chalupecký knižku Kamenca a Hlavinku podrobne analyzuje a zamýšľa sa nad tým, že vydanie každej knižky má nejaký dôvod či účel, ale úlohou historika by malo byť dopracovať sa podľa možnosti k objektívnemu životopisu, čo sa v prípade knižky I. Kamenca a J. Hlavinku nestalo.

Historik ako sudca?

Chalupecký predpokladá, že autorom prvých troch kapitol je historik Ivan Kamenec, ktorého state považuje za pomerne vyvážené s viditeľnou snahou vyhnúť sa emotívnym súdom. Koniec knihy, o ktorom sa domnieva, že je z pera spoluautora J. Hlavinku „veľmi emotívne a sugestívne vynáša súd, ba rozsudok: „Fakt, že biskupstvom arizované kúpele boli v zlom technickom stave a neboli rentabilné, nič nemení na skutočnosti, že boli predmetom arizácie, teda rasovo motivovanej perzekúcie zo strany ľudáckeho režimu namierenej proti konkrétnej osobe. Kúpele totiž neboli arizované preto, že boli v zlom stave, ale preto, že patrili Ladislavovi Friedovi, ktorý bol židovského pôvodu.“ Chalupecký vyjadruje údiv nad takýmto záverom, lebo ani z citovaných dokumentov autora nevyplýva

nič podobné. Dodáva, že niekedy mu to pripadá ako v období socialistickej historiografie – strana apriórne určila výsledok a úlohou historika bolo ten výsledok dokázať.

Blahorečenie navrhol pápež

V krátkosti, Ladislav Fried si na kúpu Baldovských kúpeľov zobral pôžičku v Spišskej úverovej banke. Po jeho odchode zo Slovenska sa dočasným správcom kúpeľov stal Cyril Salva. Keď banka začala od neho vymáhať pohľadávku voči Friedovi, navrhol biskupovi Vojtaššákovi, aby zadĺžené kúpele kúpil. Mali slúžiť ako rekreačné stredisko pre kňazov, teológov a zamestnancov biskupstva a ako útulok pre práceneschopných kňazov.

Účelové, neobjektívne a nepodložené sugestívne tvrdenie autora v knižke, o ktorú sa opieral profesor Traubner, nemôže byť príspevkom k pravdivému poznaniu histórie.

Proces blahorečenia biskupa Jána Vojtaššáka navrhol začať pápež Ján Pavol II. pri návšteve Slovenska v roku 1995. Pápežovo vyjadrenie bolo zaiste výsledkom dôsledného poznania témy. Azda aj na Slovensku sa raz dopracujeme k serióznemu výkladu vlastných dejín.

Eva Hromjáková

Pamätná tabula.

Máj nebol vždy len lásky čas

Veru nie, aj keď sa v jeho rámci, chvalabohu, skončila obrovská katastrofa – II. svetová vojna, ktorá priniesla ľudstvu toľko utrpenia, hrôzy, strachu, že sa v spomienkach na ňu s ním ešte stále vyrovnávame. Generácie, ktoré ju a všetko to, čo prišlo s ňou nezažili, si to ani len predstaviť nevedia, aj keby o nej videli koľkokrát filmov a dokumentov a prečítali množstvo kníh. V každom prípade bola a zostala svedectvom toho, aký krutý dokáže byť človek a aj toho, koľko utrpenia vie, keď musí, zničiť.

Aj nacizmus, aj komunizmus

sa v rámci tejto vojnovnej svetovej katastrofy predstavili naplno a niet medzi nimi rozdielu! Viem to dávno, ale znova a opäť som si to uvedomila pri čítaní knihy, ktorá je dokonalým a otrasným svedectvom toho, aká dokáže byť totalita a to bez ohľadu na to, či je čierna, alebo červená. Dlho som nečítala do noci, lebo čosi z literatúry mám už aj vďaka svojim rokom za sebou, ale toto ma dostalo. Ale teraz už konkrétne:

Vydavateľstvo IKAR vydalo roku 2011 knihu už v USA narodennej a tam aj žijúcej litevskej spisovateľky **Ruty Šepetysovej** s nevelmi jasným názvom *Medzi odtieňmi sivej*. Nenápadný, v podstate veľa neprehrádzajúci titul skrýva v sebe toľko sily, krásy, ale najmä utrpenia a hrôzy, ktorú prežili najbližší príbuzní autorky práve začiatkom a počas II. svetovej vojny, ba ešte krátko pred ňou. Roku 1940 anektovoval totiž Sovietsky zväz tri pobaltské republiky – Litvu, Lotyšsko a Estónsko – a tragédia pre ich obyvateľstvo sa začala. Prví pri odsune do sibírskeho gulagov prišli na rad intelektuáli, v tomto prípade dekan univerzity v Kaunase a jeho rodina. Muži zvlášť, ženy s deťmi osobitne. Tragédia sa rozvíjala...

V dobytých vagónoch, na holej dlážke, v špine a smrade, pravdaže o hlade putovali tieto chudery a ich deti od Baltiku na sibírsky Jakutsk a stadiaľ ešte ďalej: cez Polárny kruh do Trofimovska, už za ním. V knihe je mapka, ktorá aspoň približne znázorňuje trasu, ktorá s prestávkami trvala celých 440 dní! V podmienkach, ktoré sa rovnajú najkrutejšiemu hororu, ba, ani ho doteraz nikto nenakrútil...

A čo, vtedy ešte slobodný, svet?

Čo robili slobodné a demokratické mocnosti v čase, keď z tohto vlaku hrôzy za jazdy vyhadzovali mŕtve telá detí, ktoré to, pravdaže, nemohli prežiť? Kto sa ozval, kto aspoň rokoval s tým vtedy všemocným ultravrahom Stalinom, kto tu zodvihol hlas proti vyražďovaniu troch národov, ktoré ani po rusky nevedeli a o nejakej azbuke nechyrovali?! Nikto. Začala II. svetová vojna a tri pobaltské, európske národy boli načisto odpísané. Zabudnuté, obeťované. Autorka podáva celú túto hrôzu z pohľadu dcéry

univerzitného profesora, vtedy 15-ročnej študentky. A podáva ju tak, že som nespala aspoň dve noci.

Už som v tomto časopise písala o tom, ako mi Estónci počas mojej služobnej cesty v Taline rozprávali o ich vystáhuvaní na Sibír. Ale to bolo nič proti tomu, o čom som sa v tejto úžasnej a strhujúcej knihe spomienok jednej rodiny dočítala. A viete, kedy ma doslova oblievala hrôza? Keď som si pomyslela na rok 1968, kedy vtedajšie Česko-Slovensko okupovali vojská Varšavského paktu, predovšetkým ale sovietska armáda, ktorá tu zostala vyše dvadsať rokov. A teraz ďalšie otázky:

Kto by sa bol zastal nás?

Nikto. Ani náhodou. Dobré sa pamätám, ako vtedajší prezident USA Johnson odišiel pokojne na víkend do svojho letného sídla a ani okom nemrkol. Viete, ako sme vtedy doslova hazardovali so životmi občanov krajiny, ktorá naivne túžila po socializme s ľudskou tvárou? Kto by sa nás bol zastal, keby bolo niekomu v tej Moskve napadlo nás vystáhuvať na Sibír na ďalších dvadsať rokov? Nikomu, môžete mi veriť. Ani len emigrovať by tu nebolo kedy a ten slobodný svet by sa bol zasa len spokojne prizeral, tak, ako to urobil už neraz a vlastne – robí aj dosiaľ. Inde a inak.

Neviem o tom, že by niekde v Nemecku ešte stáli pamätníky a sochy toho vrahúňa Hitlera. Ale viem a to z prvej ruky, od môjho vnuka, aké pamätníky videl na svojich cestách v Rusku a iných bývalých krajinách onoho ZSSR, ako sa tam vypínajú sochy Lenina, či Stalina, oboch týchto masových vrahov. Ba, dokonca v hlavnom meste Mongolska sa ešte stále týči minimálne jeden z nich – takže kto si zobral aké poučenie?

Ozaj, a ešte by som sa rada spýtala budúceho prezidenta Ruska Putina, či sa už niekto ospravedlnil trom pobaltským národom v mene onoho veľkého Ruska. Neviem o tom a bolo by za čo!

Nezabúdajme! Zabúdať je ešte stále veľmi nebezpečné. Aj v tomto máji.

Eva Laucká

1.000	Rusko, Litva	5. apr.	Estónsko, Rusko
3.000	Litva, Lotva	22. apr.	Prvá svetová vojna, let
4.000	Litva, Estónsko	30. apr.	Čierna Hora
5.000	Litva, Estónsko	22. máj	Prvá svetová vojna, let

16. apr.	Prvá svetová vojna, let	10. apr.	Prvá svetová vojna, let
17. apr.	Prvá svetová vojna, let	11. apr.	Prvá svetová vojna, let
18. apr.	Prvá svetová vojna, let	12. apr.	Prvá svetová vojna, let
19. apr.	Prvá svetová vojna, let	13. apr.	Prvá svetová vojna, let

ČASOVÝ PREHLAD

Medzi odtieňmi sivej.

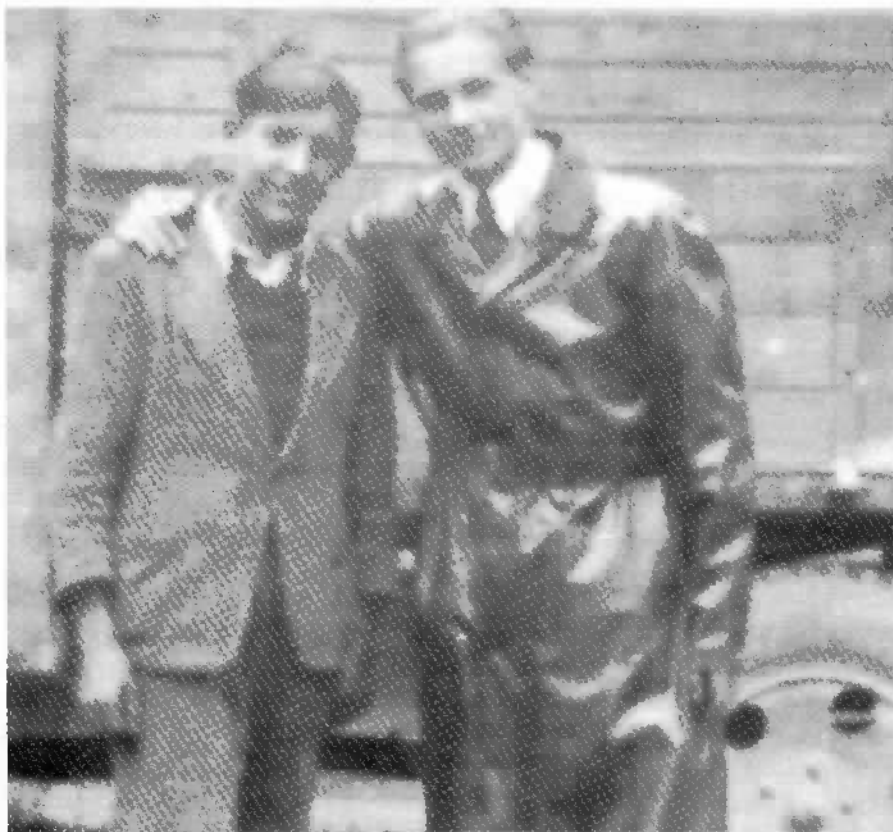
Povstanie sa prezentovalo nečestne

V minulom čísle sme uverejnili prvú časť rozhovoru s Ladislavom Babalom, dlhoročným predsedom regionálnej organizácie PV ZPKO v Banskej Bystrici. Netušili sme, že to bude posledný rozhovor s týmto skromným človekom, kresťanom a vlastencom. Prinášame druhú časť rozhovoru.

Čo bolo cieľom Tisových pohotovostných oddielov?

Fakticky všetká mládež bola Tisova. Poznali sme ho ako slušného človeka, a tak sme mali predstavu, že ak už máme slovenskú vládu, treba ju udržať, ale na demokratických princípoch. Rozširovali sme Tisovu posmrtnú masku a ďalšie tlačoviny. To sme vylepovali kade tade po meste a my starší sme hovorili chlapcom, aby nič bez nás nerobili. Keď príde správny čas, pripojíme sa. Býval som na krajskom súde, takže sme mali tlačovín koľko sme chceli. Vtedy som dochádzal z Bratislavy do Bystrice, avšak títo mladí chlapci začali na vlastnú päsť robiť sprostosti. Išli až na východ, tam rozobrali dajaké zaistovacie traťové zariadenia pričom ich chytili. No a určite dostali pár po pysku a chlapci sa prezradili a porozprávali všetko o skupine. Keď som prišiel na návštevu do Banskej Bystrice už išli po mne. Najskôr som sa ukrýval u kamaráta, ale keď mi otec odkázal, že ma nikto nehľadá, o polnoci som sa pobral domov. A o tretej už bol dom obsadený eštabákmi, už ma brali. Dostal som sa do basy do Banskej Bystrice. Pre otca to bolo niečo strašné. Báł sa, aby ho nevyhodili. No ale mal dobré pozície, tak nič

Ladislav Babala (vpravo) s kamarátom Jasovským, spoluúčastníkom súdneho konania.

Foto archív

sa nestalo. Vo vyšetrovacej väzbe bola povolená domáca strava, takže po tej stránke som sa mal dobre. Ale po psychickej som bol hotový. Nevedel som, čo tí chlapci povedali. Tak proste začalo vyšetrovanie a naraz sa objavil otec a hovorí, „Lacko, to čo je povedané na teba, to je na 20 rokov väzenia. Že si zásoboval aj zbraňami, aj tými papiermi zo súdu, to tí chlapci musia odvolať. Lebo ty si vedený ako vedúci skupiny, a to je 20 rokov basy“.

Odvolali?

Odvolali a my sme išli po deviatich mesiacoch vyšetrovacej väzby domov. Oslobodený, ale kádrom som bol odpísaný. Tak som špekuloval, žeby naozaj bolo treba z tejto republiky odísť. Zoznámil som sa s jedným z Čechom, býval len 22 km od

hraníc. Dohodli sme sa, že ujdeme. Ale keď ma vyzval, aby som prišiel, nedostal som dovolenku. Napísal som mu, že len čo budem môcť, prídem. O mesiac som aj prišiel, ale ich dom už bol obsadený eštabákmi. Hneď ma zaistili a oni si mysleli, že keď mňa chytia, príde aj on. Ale môj kamarát zatiaľ ušiel za hranice. A tak ma odviezli do Klátov, potom do plzenskej väznice, stále so zaviazanými očami. Nevedel som, kde ma šikujú, čo so mnou robia. Vyšetrovali ma, svietili na mňa ostrým svetlom, každú chvíľu ma budili, no chceli nás úplne zdecimovať. Potom som mal súd, a samozrejme, že som poprel úmysel prejsť cez hranice.

Napriek tomu vás odsúdili.

Na dva roky do Jáchymova plus 5 rokov straty občianskych práv. Ho-

S manželkou Darinkou.

Foto archív

vorili mi, „víte pane, je zákon na ochranu republiky, a když soud uzná, že jste vinen, tak jste vinen“. A už som bol v lochu. A nepomohlo nič. Dostal som sa na dvanástku, to bola najhoršia šachta na Jáchymovsku. Strava ako pre prasce, ale potrebovali mladých ľudí na šachtu Pokrok, tak vybrali aj mňa a tam to bolo trochu lepšie.

Neublížila vám uránová ruda?

Akoby nie. Tak som bol zanesený rádioaktívnym prachom, že už mi nič nechutilo. Musel som sa liečiť a potom ma preložili na inú robotu. Robil som stokára. Po dvoch rokoch, v roku 1953 ma prepustili, išiel som na úrad práce, a tam bol jeden hnusný človek, Hrabovský, keď sa pozrel do mojich papierov zavelil „bane, hute“. Ani rozprávať sa so mnou nechcel. Mal som 43 kíl. Tak som išiel do ostravských baní. Keď som začal chorľavieť našiel som si robotu v Západoslovenskom rudnom prieskume v Španej doline. V roku 1958 som sa oženil, narodili sa nám dvaja chlapi, ale manželka mi zomrela. Chcel som študovať, no prihlášku mi zamietli. Napokon som sa zamestnal v Stavomontážach, najskôr ako závozník, potom ako pomocný šofér, šofér, skladník a skončil som vo funkcii vedúceho skladového hospodárstva.

Ani rok 1968 vám nepriniesol satisfakciu?

Kdeže, začalo sa to síce ukazovať k lepšiemu, ale všetko sa vrátilo späť. Len sa o voľačo voľnejšie dýchalo.

A po roku 1989?

Išiel som do dôchodku a dal som sa do KDH. Tešili sme sa na snem do Nitry, lebo sme očakávali vyhlásenie suverenity slovenského národa. Ces-

tu vo vlaku sme sa viacerí stretli a rozprávali sme sa, že to je naša idea. Jano Čarnogurský začal schôdzu, zavolali ho za oponu a viete ako to dopadlo? Dozvedeli sme sa, že za oponu bol jeho brat Ivan, a ten mu povedal, že žiadna suverenita sa vyhlasovať nebude, pretože ešte nedozrel čas. Že do Európy pôjdeme s hviezdičkou v roku 2000. Tak to bolo. A keď sme to počuli, bolo po eufórii, po všetkom. Vedenie KDH zradilo na celej čiare a zrádza stále.

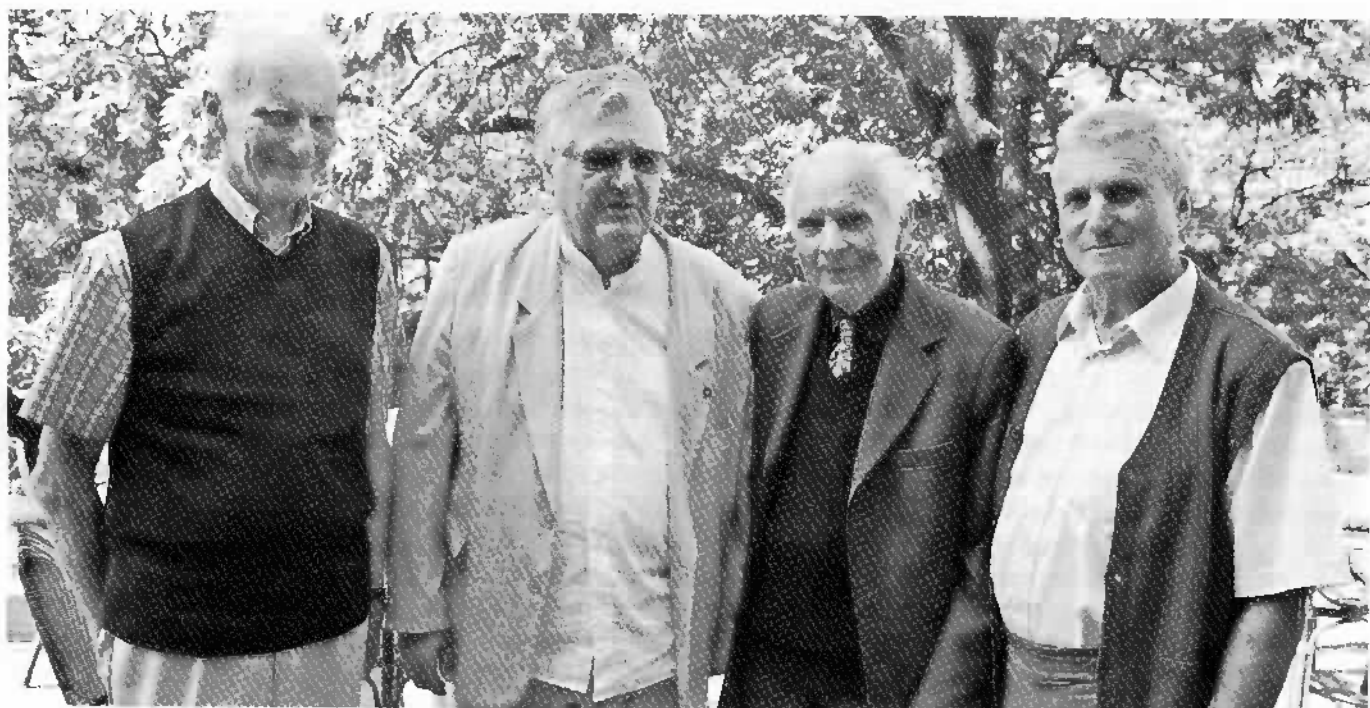
Ale angažujete sa v organizácii politických väzňov?

Áno, bol som medzi prvými, jedenásty alebo dvanásty v Banskobystrickom kraji.

A čo súčasnosť, ako sa vám pozdáva?

Pokiaľ riadne neprehodnotíme históriu, nemôžeme hovoriť, že ideme dopredu. Naša generácia poznala aj Slovenský štát, aj prvú republiku aj terajší režim a vieme si to porovnať. Pamätám sa, že keď 14. marca nastúpila slovenská vláda, trištvrte roka si nemala z čoho vyplatiť mzdy a fungovala. Dokázali to, lebo Hlinka s Rázusom si podali ruky. A kým ťahali za jeden povraz, tak to šlo. Potom sa evanjelici dali kúpiť Čechom a bolo po štáte.

Eva Hromjáková

Posledná spoločná fotografia Lacka Babalu s predsedom PV ZPKO Arpádcom Tarnóczym.

Foto Vlastimil Morávek

Charakterní ľudia nemajú ľahký život

V roku 2009 vydala Katolícka univerzita v Ružomberku monografiu biskupa Jána Vojtaššáka od renomovaného archivára a spisovateľa Ivana Chalupeckého. V publikácii uverejňuje mnohé neznáme, alebo zámerne utajované archívne dokumenty, vo svojich analýzach vychádza z dobových prameňov, ktoré ešte aj dnes liberárne kruhy a protikatolícky zamerané spoločenstvo neprijíma. Knižka sprístupňuje tú časť dejín Slovákov 20. storočia, ktorá dosiaľ nebola nikde publikovaná.

Po vzniku Česko-Slovenska a uvoľnení diecéz maďarskými biskupmi, na Slovensku chýbali biskupi. Vojtaššák bol za spišského diecézneho biskupa vysvätený 13. februára 1921 v Nitre. Chalupecký obdobie po prvej svetovej vojne charakterizuje takto: „Vojna nielenže vyrobila mnohých mrzákov, ale vo veľkej miere zdevastovala duchovné hodnoty. Vo všetkých sférach sa rozmohol materializmus, triedny boj a nenávisť voči Cirkvi. Vojtaššák videl riešenie tohto problému v oblasti školstva. Kriticky sa postavil na obranu katolíckych škôl, pretože československý školský systém bol zjavne proticirkevný. Boli poštátnované cirkevné školy. Z verejných miest sa propagovala protináboženská výchova na školách. Zo škôl sa odstraňovali kríže a do žiakov sa vštepovala neúcta a nenávisť voči Cirkvi i všetkému, čo s ňou bolo spojené...Vláda hneď na začiatku nespĺnila dohodu o zriadení troch katolíckych gymnázií a aj inakšie bojkotovala požiadavky slovenských katolíkov...Minister vnútra, agrárnik Ján Malypetr, mu odmietol vydať

pas na pastoračnú cestu do USA. Vojtaššák mal byť prvým slovenským biskupom, ktorý podnikol cestu k početným Slovákom, žijúcim v USA... Biskup vnímal postupný odklon štátu od kresťanských hodnôt. Toto jeho presvedčenie sa potvrdilo, keď pápežský

nuncius, doyen diplomatického zboru Francesco Marmaggi demonštratívne opustil Prahu 6. júla 1925. Dôvodom bolo vyvesenie husitskej vlajky a začatie štátnych slávností Jana Husa. Išlo o propagovanie vládnej pokrokovvej kultúry, sokolstva, husitizmu, bezbožnosti a hesla „Pryč od Ríma“, nanucovalo sa „voľnomyšlienkarstvo a sektárstvo“, proti ktorému vystúpil biskup v pastierskom liste 28. júla 1925.“

V publikácii Chalupecký podrobil kritickej analýze knižku Spory o biskupa Vojtaššáka autorov Hlavinka-Kamenec, o ktorú sa najčastejšie opierajú odporcovia blahorečenia biskupa Vojtaššáka. Vyčítajú mu o.i. najmä arizáciu Baldovských kúpeľov. Z doložených archívnych materiálov vyplýva iná skutočnosť, než ju prezentujú autori Hlavinka-Kamenec. „Vieme, že biskup už v decembri 1940 zakázal svojim kňazom aj arizovanie. Prečo sa potom on stal arizátorom? Vysvetľuje to jeho pôvodný záujem o kúpu kúpeľov. V tom čase však už od roku 1940 boli vyhlásené za židovský majetok a ten nebolo možné získať iným právnym spôsobom, ako arizáciou... V Štátnom archíve v Levoči je žaloba Spišskej úverovej banky proti Ladislavovi Friedovi o splatenie dlhu, ktorý voči nej mal. Uvedené dokumenty umožňujú celý proces interpretovať a dokazujú, že pritom skutočne nešlo len o to, aby sa arizoval podnik Frieda ako Žida...Keď odchodom majiteľa ostali Baldovce opustené, chcelo ich Spišské biskupstvo riadne kúpiť...

Podľa dokumentov Okresného súdu v Spišskom Podhradí mali slúžiť ako rekreačné stredisko pre kňazov, teológov a zamestnancov biskupstva a ako útulok pre práceneschopných kňazov... Kvôli tomu biskupstvo do schátralých kúpeľov investovalo okrem kúpnej sumy, ktorej podstata spočívala v úhrade dlhu pôvodného majiteľa voči banke a štátu (dane) celkovovo 2 907 874 Ks...”

Odsúdení na 5 až 10 rokov

Balkóci Ján, narodený 31.12.1919, odsúdený 17.5.1952 na 8 rokov; sabotáž, Žiar nad Hronom

Barančok Jozef, narodený 1.3.1919, odsúdený 15.5.1955 na 7 rokov; velezrada, združovanie proti štátu, Bratislava

Braniša Ján, narodený 8.2.1906, odsúdený 4.5.1956 na 5 rokov; sabotáž, Šelpice

Braniša Vendel, narodený 12.10.1900, odsúdený 19.5.1952 na 6 rokov; sabotáž, Bratislava

Brodnianska Lýdia, narodená 20.8.1921, odsúdená 2.5.1952 na 5 rokov; Krupina

Ciran Jaroslav, narodený 9.5.1924, odsúdený 9.5.1951 na 5 rokov; podpora a propagácia fašizmu a podobných hnutí, Brezová pod Bradlom

Danko Juraj, narodený 27.5.1930, odsúdený 22.5.1951 na 5 rokov; velezrada, Trebišov

Felcan Vilam, narodený 13.6.1924, odsúdený 11.5.1951 na 8 rokov; velezrada, Martin

Filo Ján, narodený 13.4.1906, odsúdený 11.5.1955 na 5 rokov; velezrada, Brezno

Grega Ján, narodený 6.1.1932, odsúdený 22.5.1951 na 5 rokov; velezrada,

Horecký Ján, narodený 16.7.1919, odsúdený 30.5.1949 na 6 rokov; príprava úkladov, Bratislava

Hrdek Ján, narodený 18.5.1931, odsúdený 15.5.1953 na 7 rokov; velezrada, Šútovo

Huba Jozef, narodený 24.5.1923, odsúdený 21.5.1949 na 5 rokov; príprava úkladov, Ascona

Herényiová (Sňadová) Gertrúda, narodená 7.2.1925, odsúdená 21.5.1949 na 8 rokov; vyzvedačstvo, Škalica

Chocholáček Jozef, narodený 9.5.1928, odsúdený 5.5.1951 na 6 rokov; pokus o útek za hranice, ozbrojené povstanie, útok na vojenského činiteľa v organizovanej skupine, odsúdený v auguste 1950 na 1, 5 roka, Koválov

Ihnát Ján, 23.9.1930, odsúdený 15.5.1951 na 5 rokov; velezrada, Košice

Jajcay Blažej, narodený 25.11.1923, odsúdený 22.5.1952 na 7 rokov; velezrada, Nitra

Kempný Ján, narodený 19.10.1912, odsúdený 15.5.1948 na 6 rokov; združovanie proti štátu, Rajecké Teplice

Kotarba František, narodený 17.9.1924, odsúdený 9.5.1951 na 7 rokov; velezrada, Spišská Nová Ves

Kraushuber Robert, narodený

10.6.1933, odsúdený 21.5.1951 na 6 rokov; velezrada, Hlohovec

Marjenka Ján, narodený 9.11.1926, odsúdený 16.5.1950 na 8 rokov; velezrada, Žilina

Olexová Anna, narodená 10.4.1920, odsúdená 28.5.1959 na 6 rokov; sabotáž, Martin

Ondruška František, narodený 12.9.1921, odsúdený 3.5.1959 na 7, 5 roka; velezrada, Prievidza

Pokorný Jindřich, narodený 30.4.1925, odsúdený 16.5.1984 na 9 rokov; ohrozenie štátneho tajomstva, porušovanie povinnosti pri nakladaní s finančnými a hmotnými prostriedkami, rozkrádanie majetku v socialistickej vlastníctve, Trenčín

Reisenauer Ján, narodený 14.3.1914, odsúdený 21.5.1949 na 6 rokov; vyzvedačstvo proti spojencovi, Jacovce

Ružovič Štefan, narodený 6.5.1934, odsúdený v máji 1953 na 7 rokov; velezrada, poburovanie proti republike, združovanie proti republike, Bratislava

Štefko Jozef, narodený 6.3.1931, odsúdený 22.5.1951 na 6 rokov; velezrada, Žilina

Štefko Ladislav, narodený 6.5.1918, odsúdený 2.5.1955 na 6 rokov; sabotáž, Linz

Šinkovič Alexander, narodený 29.12.1932, odsúdený 8.5.1953 na 5 rokov; velezrada, Mojmirovce

Szucz Vojtech, narodený 29.10.1918, odsúdený 15.5.1948 na 5 rokov; kolaborácia, zrada na povstaní, Bratislava

Zuzaniak Ján, narodený 6.7.1931, odsúdený v máji 1950 na 8 rokov; Jakubovany.

ATIVITY PREDSEDNÍCTVA PV ZPKO

■ Členovia pobočiek Regionálnej organizácie PV ZPKO v Košiciach žiadala zverejniť návrh zákona o doodškodnení politických väzňov. Vzhľadom na to, že nebol poskytnutý našej organizácii, napriek požiadavke, nemôžeme splniť žiadosť našich členov z košického regiónu.

■ Vedenie PV ZPKO sa opätovne obracia na regionálne organizácie s požiadavkou vyfotografovať pamätníky a pamätné dosky v okruhu ich pôsobnosti. Postupne ich budeme uverejňovať vo Svedectve.

■ Vedenie PV ZPKO listom požiadalo najvyšších ústavných činiteľov a ministrov vnútra

a obrany o prijatie. Cieľom stretnutí má byť vyriešenie postavenia politických väzňov v spoločnosti.

■ Republiková rada PV ZPKO sa uskutoční až po obdržaní finančných prostriedkov na činnosť organizácie v roku 2012.

(r)

Keby nebol zahynul M. R. Štefánik

Národné noviny z 24. decembra 1918 uverejnili krátku životopisnú črtu z práce Poliaka Bandrowského. Encyklopedickým spôsobom sa v nej veľmi stručne opisuje vedecká kariéra M. R. Štefánika. Okrem iného spomína, že Štefánik cez vojnu sústredil všetky svoje sily na jednu vec, a to oslobodenie svojej „malinkej, hornatej a chudobnej krajinky“ na úpäť Tatier, obývanej „tichým ľudom“. Túto správu uviedli Národné noviny s citátom z periodika Čechoslován, v ktorom sa hovorilo: „O predstaviteľovi Slovákov Dr. Milanovi Štefánikovi, tak sa zdá, málo vedia v jeho rodnej dedinke na uhorskom Slovensku, v stolici Nitrianskej, na Košariskách, lebo anglické, francúzske a talianske časopisy matematicko-hvezdárske ta nedochádzajú.“

Ako vnímame dnes, v druhom desaťročí tretieho tisícročia, keď žijeme už takmer 20 rokov v 2. Slovenskej republike, budovanej na zásadách demokratického parlamentarizmu, štefánikovský príbeh? Ten

M. R. Štefánik

príbeh, ktorý sa stal takmer národnou legendou. O Milanovi Rastislavovi Štefánikovi dnes vieme oveľa viac, ako jeho krajanovia po rozpade monar-

chie, ba zdá sa, že vieme toho o ňom tak veľa, že už nič nové ani neobjavíme. Poznáme však objektívnu pravdu o Štefánikovi? Naše uvažovanie sa zvyčajne začína konštatovaním o tragickej osudovosti jeho života a ďalej uvažujeme hypoteticky, čo by bolo, keby bol... Indície o Štefánikovom protibenešovskom a protičeskom postoji nám v tomto uvažovaní nepomôžu. Pravdepodobné smerovanie politiky so Štefánikom na jej čele možno modelovať z jeho ideových postojov za života. Štefánik vyznával liberálno-demokratické hodnoty a v tomto je nám blízky. Odsudzoval komunizmus a demaskoval veľmi skoro ruský bolševizmus. To nás s ním zblízuje. V názore na slovenskú národnú svojbytnosť a štátnu suverenitu bol však neoblomným čechoslovakistom. Aj keby žil, politicky a ideologicky čechoslovakizmus by sa bol zrejme v Československu s rovnakou silou presadzoval, ako sme ho zažili v reálnej podobe.

Peter Mučík

STALO SA V MÁJI

3. mája 1945 Sovietska armáda 4. a 2. ukrajinského frontu rozdrvila posledné nemecké vojenské jednotky na území Slovenska v Bielych Karpatoch a v Javorníkoch. Tým: sa skončila druhá svetová vojna na Slovensku.

3. mája 1945 spolu so sovietskou armádou vťahli na Slovensko aj osobitné jednotky NKVD, ktoré robili očistovacie akcie proti známym nekomunistickým verejným činiteľom aj na najnižšej úrovni malých dedín. Nevinné osoby bez akéhokolvek súdneho pokračovania väznili, sústredovali v improvizovaných táborech, a potom veľkú časť z nich násilne odviekli do Ruska. Od októbra 1944 do júna 1945 takto deportovali do Ruska 40 až 60 tisíc slovenských občanov.

4. mája 1919 pri návrate lietadlom z Talianska zahynul francúzsky brigádny generál a slovenský člen vedúceho triumvirátu českého a slovenského odboja v zahraničí Dr. Milan Rastislav Štefánik. Jeho lietadlo pri pristávaní manévri na letisku vo Vajnoroch havarovalo a zapríčinilo smrť Štefánika i jeho troch talianskych sprievodcov.

5. mája 1945 SNR rozhodnutím č. 1224/945-prez. vydala zatykač na 68-ročného spišského biskupa Jána Vojtaššáka.

10. – 11. mája 1848 z iniciatívy Štefana

M. Daxnera sa zišla porada slovenských národovcov v Liptovskom Sv. Mikuláši, na ktorej zostavili Žiadosť slovenského národa. V štrnástich bodoch obsahovali program slovenského národno-revolučného hnutia. Jeho obsah predstavuje dôležitý dokument o štátoprávných požiadavkách Slovákov.

11. mája 1944 pápež Pius XII. vymenoval nitrianskeho biskupa Dr. Karola Kmeťka za arcibiskupa. Bol to prvý slovenský arcibiskup od čias sv. Metoda.

13. mája 2004 zomrel v Bratislave Jozef Tomášek, zakladajúci člen KPVS

14. mája 1968 v moravskom Velehrade sa zhromaždilo asi 2500 katolíckych kňazov so svojimi aj dovtedy tajnými biskupmi a založili Dielo koncilovej obnovy (DKO). Jeho celoštátnym predsedom sa stal pražský arcibiskup František Tomášek a predsedom Slovenského výboru DKO trnavský biskup Ambróz Lazík.

20. mája 1950 v Prahe zriadili ministerstvo národnej bezpečnosti, ktoré viedol najprv Ladislav Koptíva a od 23. 1. 1952 K. Bacílek. Toto ministerstvo sa stalo výkonným orgánom nekontrolovateľného bezprávia a teroru proti všetkým „nepriateľom“ totalitnej komunistickej strany v celej ČSR.

24. mája 1918 prišiel do Ameriky pred-

седа Česko-Slovenskej národnej rady profesor Tomáš G. Masaryk a vo svojom prejave k Slovákom v Pittsburghu vyhlásil: „Bude slobodné Česko a bude slobodné Slovensko. Na Slovensku politické vedenie, školy, súdnicstvo a všetko iné bude slovenské, v Čechách české.“ Na základe tohto vyhlásenia predstaviteľia slovenských a českých spolkov, aj prof. T. G. Masaryk, 30. mája podpísali Česko-Slovenskú dohodu.

25. mája 1991 pápež Ján Pavol II. poctil sídelného biskupa v Nitre mons. Jána Chryzostoma Korca hodnosťou kardinála. Je to prvý biskup na území Slovenska, ktorému Svätá stolica udelila tento najvyšší stupeň cirkevných hodností. Do tejto vysokej funkcie medzi najbližších poradcov pápeža bol siávnostne inštalovaný v Ríme 28. júna.

V máji 1947 bolo na Slovensku ešte stále deväť pracovných táborov, v ktorých živorilo vyše 900 osôb. Ku koncu roka sa ich stav zvýšil na 1387.

V máji 1972 skupina katolíckych laikov v Bratislave založila tajné vydavateľstvo Samizdat, ktoré vydávalo náboženskú literatúru pre tajné krúžky laikov a kňazov, neskôr aj štvrtročník Radost a nádej (RAN). Vydavateľstvo pôsobilo až do roku 1990.

PRIPOMÍNAME SI

V máji si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov a priaznivcov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

40 rokov

Beaufortová Oľga, Košice
26.5.1972

45 rokov

Kyralyová Helena, Veľké Úľany
15.5.1967

60 rokov

Zacharová Elena, Piešťany
15.5.1952

65 rokov

Gáblíková Bernardína, Štiavnik
19.5.1947

Hronec Dušan, Poľtár 8.5.1947
Hýrošová Daniela, Ing., Ružomberok
17.5.1947

75 rokov

Petrovič Anton, Banská Bystrica
9.5.1937

80 rokov

Cahel Jozef, Dubnica nad Váhom
18.5.1932

Uhřík Marian, Banská Bystrica
1.5.1932

81 rokov

Bartovičová Margita, Šurany
30.5.1931

Božíková Jolana, Nitra 4.5.1931
Kobidová Edita, Bánovce
nad Bebravou 8.5.1931

Seč Anton, Humenné 2.5.1931
Tabačár Ján, Trenčianske Teplice
9.5.1931

82 rokov

Štubňová Mária, Zvolen 17.5.1930

83 rokov

Chylová Viera, Banská Bystrica
24.5.1929

Ovečková Anna, Humenné
23.5.1929

Vyskočilová Eugénia, Bratislava
5.5.1929

84 rokov

Behún Ján, Humenné
26.5.1928

Chudý Ladislav, Štefanov 20.5.1928
Salvianová Magdaléna, Trnava
17.5.1928

Zacharová Božena, Bratislava
19.5.1928

85 rokov

Mišeje Rudolf, Bošany 28.5.1927

86 rokov

Škorvaga Jozef, Trnava 16.5.1926

87 rokov

Belicová Margita, Košice
29.5.1925

88 rokov

Magurský Vojtech, MUDr.,
Žilina 14.5.1924

Wohland Jozef, Nitra 25.5.1924

92 rokov

Ivančíková Bernardína,
Svätý Jur 17.5.1920

Vígfašská Anna, Lutilla 3.5.1920

*Ústredie a redakcia jubilantom
srdečne blahoželajú.*

PRISPELI NA ČINNOSŤ

Atalovič Jozef, Červeník 5 EUR

Augustín Ján Ing., Bratislava 3 EUR

Baláž Jozef, Trenčín 13 EUR

Bažalík Viliam, Bratislava 11 EUR

Belica František, Mgr., Pezínok 3 EUR

Daňová Mária, Topoľčany 4 EUR

Fabian Jozef 3 EUR

Galvánek Ivan, MUDr., Nitra 43 EUR

Gromanová Katarína, Trnava 40 EUR

Hakelová Lýdia, Bratislava 11 EUR

Halásová Mária, Hlohovec 3 EUR

Hampelová Mária, Bojnice 5 EUR

Herman Roman, Trenčín 8 EUR

Hirka Ján, Prešov-Solivar 3 EUR

Hlučková Eva, Piešťany 3 EUR

Horváth Jozef, Hohovec 9 EUR

Horváth Jozef, Križovany
nad Dudváhom 6 EUR

Hrnčarik Miloš, Hlohovec 1 EUR

Jedličková Eleonóra,
Bánovce nad Bebravou 5 EUR

Kardošová Anastázia, Chynorany
5 EUR

Kliment Ivan, Tuhár 3 EUR

Kožár Karol, Liptovský Mikuláš 3 EUR

Krajčíková Irena, Trenčín 3 EUR

Kramárová Ružena, Bratislava 6 EUR

Krištinová Anna, Skalica 30 EUR

Kubačková Mária, Bratislava 13 EUR

Kulaš Zoltán, Bratislava 5 EUR

Laurincová Emília, Bánovce
nad Bebravou 3 EUR

*Vzhľadom na veľký počet darcov ich mená
budeme uverejňovať postupne.
Prosíme o pochopenie a všetkým darcom
vyslovujeme úprimné poďakovanie.*

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 80 rokov, 7. apríla 2012, zomrel **Jozef STANKO**, dlhoročný člen PV ZPKO, jeden z posledných účastníkov Levočskej vzbury. Posledná rozlúčka sa konala 11.4.2012 v Dome smútku na mestskom cintoríne v Levoči.

† Vo veku nedožitých 84 rokov, 5. marca 2011, zomrela dlhoročná členka PV ZPKO v Trebišove **Marta DANKOVÁ**. Telesné pozostatky nebohej boli uložené k odpočinku 8.3.2012 na cintoríne v Trebišove.

† 13. marca 2012 členovia Regionálnej pobočky PV ZPKO v Poprade odprevadili na večný odpočinok zakladajúceho člena KPVS a potom ZPKO **Ladislava**

MÁLIKA. Zomrel vo veku 80 rokov. Po ťažkých životných cestách odišiel do diaľav, do Iona Pánovho, odkiaľ už niet návratu. V našich srdciach ostáva navždy.

† Vo veku 82 rokov, 3. apríla 2012, zomrel predseda Regionálnej organizácie PV ZPKO v Banskej Bystrici **Ladislav BABALA**. Posledná rozlúčka sa konala 6.4.2012 na cintoríne v Banskej Bystrici v mestskej časti Jakub.

† Vo veku 90 rokov, 13. marca 2012, opustila rady PV ZPKO v Trnave **Anna KRIŽANOVÁ**. Posledná rozlúčka sa konala 16.3.2012 na cintoríne v Bohdanicach.

† Vo veku nedožitých 87 rokov, 5. apríla 2012, zomrela **Margita BELICOVÁ** rod. Kočerhová z Košíc. Spolu so svojim manželom Ing. Karolom Belicom boli ako mladomanželia v roku 1950 so skupinou

Komandera a spol. odsúdení na dlhé roky väzenia. Karol odsedel 7 rokov a manželka Margita 2 roky. Neskôr boli v plnom rozsahu rehabilitovaní. Obaja odpočívajú v Bratislave na cintoríne v Slávičom údolí.

† Vo veku 86 rokov, 22. apríla 2012, zomrel dlhoročný člen PV ZPKO v Ružomberku **Vladimír KUPČO**. Posledná rozlúčka sa konala 25.4.2012 na cintoríne v Ružomberku.

† Posledná rozlúčka zo zosnulým **Mi-
chalom CAGÁŇOM** z Prievidze sa konala 26. apríla 2012. Zomrel vo veku 79 rokov.

† Vo veku 81 rokov, 21. apríla 2012, zomrel **Jozef KONC**. Posledná rozlúčka sa konala 23.4.2012 na cintoríne v Nitre-Chrenovej.

*Ústredie a redakcia vyslovujú
pozostalým úprimnú sústrasť.*

MINISTERSTVO VNITRA

POŠTOVNÍ ÚRAD PRAHA

93/1
32

c. A/9 O 4187/80-59

v PRAZE dne 13. listopadu 1959.

Při odpovědi uveďte vždy toto číslo jednací

Náčelník III. správy MV
s. pplk. Bartoň

Z d e .

Seznam konfidentů ÚŠB a MF - zaslání.

Tajné

Studijní ústav MV vyhodnotil archiv bývalého 14. odd. MV t. zv. Slovenského státu. 14. oddělení vedlo evidenci osob židovského původu a vyřizovalo veškeré protižidovské opatření na území Slovenska.

Průběhem vyhodnocení byly získány seznamy spolupracovníků ÚŠB z řad občanů židovského původu, které dotyčné úřady zasílali 14. odd. MV k vydání t. zv. žlutých legitimací. Seznamy těchto spolupracovníků byly předány I. správě MV k jejich využití.

Po zpracování archivu byl vypracován celkový seznam spolupracovníků ÚŠB, který v příloze zasílám k Vašemu využití.

Identifikační údaje osob jsou uváděny z původních seznamů a ke každé osobě je uvedeno číslo archivu pod nímž se vyskytuje.

Náčelník studijního ústavu
pplk. Novák František.

ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK
FOTOKOPIE